

Handläggare: Svante Uhlin

Socialdepartementet

Socialförsäkringsenheten

Departementspromemorian 2020:7 Inkomstpensionstillägg – Synpunkter från Offentliganställdas Förhandlingsråd

Offentliganställdas Förhandlingsråd, OFR, har tagit del av departementspromemorian 2020:7 Inkomstpensionstillägg och vill härmed för sina medlemsförbunds räkning lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

OFR avstyrker införandet av ett nytt inkomstpensionstillägg på sätt som föreslås i delbetänkandet.

Bakgrund och överväganden

Det svenska pensionssystemet är ett så kallat premiebestämt system. De samlade pensionsrätterna under yrkeslivet samlas på individuella konton och den årliga pensionen bestäms förenklat i princip helt av behållningen på kontona vid pensionsuttaget dividerat med den statistiskt förväntade återstående livslängden för respektive åldersgrupp vid den tidpunkten. Under hela det förvärvsaktiva livet intjänas årliga pensionsrätter som helt och hållet baseras på den pensionsgrundande inkomsten för året i fråga. Under vissa förutsättningar tjänas också årlig pensionsrätt in under studier samt under pliktjänstgöring, föräldraledighet eller tid då sjukersättning utbetalats. Pensionssystemet utgår från den så kallade livsinkomstprincipen, vilket innebär att det är den samlade inkomsten under hela arbetslivet som avgör storleken på pensionen. Att den inkomstgrundade allmänna pensionen kompletteras med ett grundskydd i form av garantipension, bostadstillägg och äldreomsörjningsstöd utgör inget brott mot den principen.

Det remitterade förslaget med ett nytt inkomstpensionstillägg innebär i korthet ett tillägg till den allmänna pensionen till den som får en utbetald sammanlagd inkomst- och premiepension som år 2021 uppgår till mellan 9 000 kronor och 17 000 kronor per månad. Det högsta beloppet som kan utbetalas föreslås år 2021 bli 600 kronor per månad före skatt, vilket utbetalas till den som har en inkomstgrundad allmän pension i storleksintervallet 11 000 kronor till 14 000 kronor per månad. För den som har allmän pension som ligger över eller under den nivån sker en brant nedtrappning av tillägget. Inkomstpensionstillägget föreslås inte ingå i det inkomstunderlag som påverkar bostadstilläggets storlek.

För helt tillägg fordras en försäkringstid i Sverige om minst 40 år. Vid kortare försäkringstid än 40 år minskar inkomstpensionstillägget proportionerligt. Tillägget föreslås utbetalas till alla som uppbär allmän pension som är bosatta i Sverige och kan tidigast börja utgå från 65 års ålder. Den sistnämnda åldersgränsen föreslås höjas till 66 år från år 2023 och kopplas till riktåldern från år 2026, vilket av allt att döma innebär en höjning till 67 år från samma år.

Inkomstpensionstillägget är avsett att vara en lösning som på kort sikt kan höja det så kallade respektavståndet i det allmänna systemet. Pensionsgruppen som består av företrädare för sex av riksdagens partier arbetar enligt delbetänkandet vidare med frågan om att långsiktigt öka respektavståndet.

Enligt delbetänkandet väntas 55 procent av samtliga som är äldre än 65 år få en ökad disponibel inkomst genom förslaget. Av den grupp pensionärer som får en höjning beräknas kvinnor få en ökning med i genomsnitt 301 kronor per månad före skatt och män 254 kronor per månad före skatt. Det första året med helårseffekt av det framlagda förslaget, år 2022, beräknas kostnaderna för statens budget komma att uppgå till 5,8 miljarder kronor.

Enligt OFRs mening blir det föreslagna inkomstpensionstillägget i praktiken ett slags förmånsbestämt inslag i det annars helt premiebestämda pensionssystemet och därmed en helt systemfrämmande fågel som riskerar att på sikt äventyra stabiliteten i det svenska pensionssystemet. När vi skriver förmånsbestämt menar vi här i förhållande till den övriga allmänna pension som utbetalas och inte som brukligt i förhållande till pensionärens lönenivå före pensionsavgången. Det framlagda förslaget öppnar i någon mening Pandoras ask på det sättet att det för framtiden inbjuder till snart sagt varje tänkbart och otänkbart tillägg till pensionerna.

Om avsikten är att upprätthålla eller förstärka det så kallade respektavståndet, det vill säga den minsta skillnad i pensionsinkomst som enligt den tanken bör råda mellan intjänad inkomstgrundad allmän pension och grundskyddet i det allmänna systemet, skapar såvitt OFR kan förstå förslaget tvärtom endast nya marginaleffekter och nya orättvisor som endast förskjuts något uppåt i inkomstskikten. På det hela taget är skillnaderna i allmän pension ganska små mellan stora grupper som arbetat heltid större delen av arbetslivet i Sverige. Förslaget kommer att minska den skillnaden ytterligare. Pensionerna kan förväntas bli sämre för väldigt många i Sverige framöver. Det gäller inte minst personer i yrken som kräver längre studier med ett senare inträde på arbetsmarknaden.

Inkomstpensionstillägget ger en mycket begränsad ekonomisk förbättring för den dryga hälften av pensionärerna som förväntas få ett ekonomiskt tillskott genom förslaget, vilket som OFR ser det inte alls kan uppväga ett så stort och fundamentalt avsteg från de grundläggande principerna bakom pensionssystemet som blir följden om förslaget skulle genomföras. Kostnaderna för staten blir betydande, utan att som nyss nämnts ge särskilt stora positiva effekter för den enskilde. Det ekonomiska utrymmet för att förbättra pensionssystemet på annat sätt torde dessutom bli väsentligt mindre.

OFR välkomnar höjningar av de allmänna pensionerna. Vi har i enlighet med det pensionspolitiska program från 2019 som våra medlemsförbund arbetat fram, och även dessförinnan, föreslagit en höjning av de årliga pensionsavgifterna i pensionssystemet till att börja med till den avgiftsnivå som ursprungligen avsågs vid pensionsreformerna på 1990-talet, nämligen 18,5 procent av årsinkomsten. En sådan höjning är vidare fullt möjlig att göra med hel eller delvis retroaktiv verkan från 1960, det första år som kan ge pensionsrätt i det nya pensionssystemet, något som skulle ge en omedelbar positiv effekt på pensionen för de pensionärer som är födda 1938 eller senare, det vill säga 82 år eller yngre år 2020.

OFR kan i enlighet med det som sagts ovan inte tillstyrka det förslag till inkomstpensionstillägg som föreslås i departementspromemorian.

Lars Fresker
Ordförande,
Offentliganställdas Förhandlingsråd

Medlemmar i Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR)

Läraryrket, Vision, Vårdförbundet, Fackförbundet ST, Lärarnas Riksförbund, Akademikerförbundet SSR, Sveriges läkarförbund, Ledarna, Polisförbundet, Officersförbundet, Försvarsförbundet, TULL-KUST, Reservofficerarna och Teaterförbundet för scen och film

Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR) är en uppdragsstyrd förhandlingsorganisation som samlar fjorton fackförbund inom offentlig sektor. Inom OFR samverkar och samarbetar förbunden i gemensamma frågor med ömsesidig respekt samtidigt som de behåller en stark självständighet. Tillsammans skapar vi goda villkor och trygghet som utvecklar offentlig sektor. Våra samverkansområden är pension, försäkring, omställning, arbetsmiljö, lönestatistik och offentlig sektors utveckling. OFRs medlemsförbund representerar tillsammans nära 566 000 medlemmar anställda i kommun, region och stat.